

Najcenniejszy klejnot w koronie świata - z dr. Padraigem Whelanem, w-dyrektorem Fundacji Karola Darwina rozmawia Piotr Skubała

Najcenniejszy klejnot w koronie świata - z dr. Padraigem Whelanem, wicedyrektorem Fundacji Karola Darwina rozmawia Piotr Skubała

W jaki sposób jest finansowana działalność Fundacji Darwina?

Padraig Whelan: Roczny budżet Fundacji wynosi około 3 milionów dolarów. Mamy kilka źródeł pozyskiwania funduszy na naszą działalność. Po pierwsze wypada wymienić rządy kilku państw, w tym Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Holandii, Szwajcarii, Luksemburga. Uzyskujemy pomoc finansową od Towarzystw Zoologicznych z tych państw, największą od „Frankfurckiego Towarzystwa Zoologicznego”. Ponadto istnieje sieć organizacji objętych wspólną nazwą „Przyjaciele Galapagos”, którzy zbierają fundusze wspierające naszą działalność. Pewne środki darują nam też goście odwiedzający Wyspy Galapagos.

Czy ten budżet jest wystarczający na bieżącą działalność?

P. W.: Nie narzekamy, chociaż trzeba powiedzieć, że dla kontrolowania jednego introdukowanego gatunku potrzeba około 2 milionów dolarów rocznie. Dzisiaj 40% gatunków flory to gatunki introdukowane, stanowiące zagrożenie dla rodzimych.

Jakie są Twoje obowiązki w Fundacji Karola Darwina jako wiceprezydenta?

P. W.: Pomagam prezydentowi Fundacji w jego obowiązkach odnośnie europejskiego rejonu geograficznego. Zastępuję prezydenta, jestem legalnym reprezentantem, rzecznikiem tej organizacji. Ponadto doradzam sekretarzowi generalnemu i Stacji Badawczej Karola Darwina na Galapagos. Jestem niejako łącznikiem pomiędzy organizacjami wspierającymi Fundację a samą Fundacją. Odpowiadam także za utrzymanie kontaktu pomiędzy różnymi strukturami Fundacji, szczególnie prezydentem, wiceprezydentami, sekretarzem generalnym i dyrektorem Stacji Badawczej, odnośnie strategii, planowania i wyników badań naukowych. Częścią mojej pracy jest recenzowanie projektów badawczych przedkładanych przez naukowców zamierzających prowadzić badania naukowe na Galapagos. Moja i inne opinie są następnie analizowane w Fundacji i rekomendacja zostaje przesłana do Dyrekcji Parku Narodowego Wysp Galapagos z prośbą o zgodę na podjęcie badań. Dużo czasu pochłania także udzielanie odpowiedzi, czasem wywiadów mediom na temat sytuacji Wysp Galapagos i samej Fundacji. Chciałbym podkreślić, że moja praca w Fundacji jest całkowicie społeczna.

się oni krajów?

P. W.: Naukowcy będący na kontrakcie na Galapagos to entomolodzy, biolodzy morza, ekolodzy, botanicy, zoolodzy, herpetolodzy, osoby zajmujące się edukacją środowiskową oraz specjaliści od analizy wyników. Wywodzą się oni głównie ze Stanów Zjednoczonych, Nowej Zelandii, Niemiec, Kanady, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Danii i Szwajcarii.

Czy polscy naukowcy wspierają w jakiś sposób działalność fundacji?

P. W.: Spotkałem tylko jednego entomologa z Polski, profesora Gajewskiego.

Czy zechciałbyś opowiedzieć o swoich badaniach naukowych, które prowadzisz obecnie na Uniwersytecie w Cork i w ramach Fundacji?

P. W.: Moja praca naukowa jest związana w głównej mierze ze światem roślin. Po ukończeniu studiów (1976) pracowałem przez 4 lata w projekcie dotyczącym badań w Zatoce Cork w Irlandii. Zajmowałem się badaniami podstawowymi nad morskimi algami, również prowadziłem analizy zawartości metali ciężkich w glonach. Potem moje zainteresowania naukowe poszły w kierunku kwitnącej morskiej rośliny *Zostera marina* i nad nią prowadziłem badania do mojego doktoratu w latach 1980-86. W tym okresie byłem również koordynatorem kursu dla osób dorosłych na Uniwersytecie Cork pt. „Nauki środowiskowe i polityka społeczna”. Następnie zostałem zatrudniony na tej uczelni i moim zadaniem było założenie biura zajmującego się doradztwem w sprawach środowiskowych (1986-88). Kolejne kilka lat spędziłem na Galapagos. Teraz, gdy jestem na stałe zatrudniony na uczelni, prowadzę zajęcia na kilku kursach nauk środowiskowych, a naukowo pracuję nad gatunkami introdukowanymi i ochroną ginących gatunków. Tam gdzie to możliwe, prowadząc pracę na terenach chronionych, próbuję podkreślać znaczenie informacji naukowej w opracowaniu lepszej strategii ochrony zagrożonych obszarów.

Czy obserwujesz poprawę stanu środowiska na Wyspach Galapagos? Czy jesteś optymistą jeżeli chodzi o przyszłość fauny i flory na tym archipelagu?

P. W.: Zagrożeń istnieje bardzo wiele, każdego roku zostają wprowadzone nowe obce gatunki. Sytuację na Galapagos można by opisać w następujący sposób - czasem robimy dwa kroki do przodu, potem krok do tyłu. Bilans jest jednak pozytywny. Jaka będzie przyszłość Galapagos, czy zdołamy je uratować? Powiem tak: Galapagos jest jak nasza planeta. Jeżeli nie zdołamy jej ocalić dla przyszłych pokoleń, jeżeli okażemy się niezdolni do opracowania koncepcji zrównoważonego planu zarządzania unikalnym środowiskiem Wysp Galapagos, nie ma nadziei dla reszty świata. Wyspy Galapagos są swoistym testem dla ludzkości, jeżeli nie znajdziemy sposobu na ochronę Galapagos - nie ma przyszłości przed ludzkością.

Dlaczego angażujesz cały swój czas i energię w ochronę przyrody na Galapagos, przecież na Ziemi jest jeszcze wiele miejsc o przyrodzie może równie pięknej i godnej zachowania?

P. W.: Gdy rozmawiam z ludźmi na Galapagos lub w Ekwadorze używam mniej więcej takiego porównania: proszę o wymienienie rzeczy, które cenią najbardziej. Wśród najcenniejszych rzeczy wymieniają oni bardzo często flagę swojego kraju. W Ekwadorze istnieje bardzo silna tożsamość narodowa. Pytam, dlaczego dla ciebie jest to tak ważne, przecież to tylko kawałek płótna, mogę to zniszczyć, spalić, nic się przecież nie stanie. Dla Ekwadorczyka (i praktycznie dla każdego narodu) flaga to symbol, za który ludzie oddawali życie. Tak samo Galapagos to nieoceniony symbol Przyrody. Przyroda Galapagos to taki mały bardzo cenny klejnot w koronie świata. Na Wyspach Galapagos co

Najcenniejszymi gatunkami w środowisku są 30% ssaków to endemity, 95 % gadów są spotykane tylko tutaj,

Zwracam w ten sposób ludziom uwagę, że są rzeczy cenniejsze od pieniędzy. Natura ma wartość, której nie można w żaden sposób zmierzyć.

Co jest dla Ciebie cenniejsze, przyroda czy ludzie?

P. W.: Sądzę, że nie można tego w żaden sposób oddzielić. Chociaż, gdy myślę o Galapagos to ująłbym to tak: jeżeli ja zniknę jutro, nic się nie stanie. Jeżeli zniknie Galapagos, strata będzie nieoceniona.

Wiem, że mieszkasz w Irlandii i nad brzegiem Atlantyku masz dom, żonę i różne zwierzęta. Jaki jest stosunek Twojej żony do Twojej pasji, wiąże się ona na pewno z częstym opuszczaniem domu?

P. W.: Właśnie dzięki Fionuli zetknąłem się z Fundacją Darwina, Dostała pracę na Wyspach Galapagos i zdecydowaliśmy się pojechać tam razem. Pięć lat wspólnie pracowaliśmy na archipelagu. Żona nie ma nic przeciw temu, że wyjeżdżam do Ekwadoru czy na Galapagos. Jest to sprawa ważniejsza od nas. Kręciła natomiast trochę nosem, gdy wyjeżdżałem do, Polski. Dla nas działania w obronie Galapagos są czymś naturalnym. Tak jak ty będziesz gotowy bez wahania stanąć w obronie swojej córki, tak ja i Fionula jesteśmy gotowi na niewygody w obronie przyrody Galapagos.

Jaki jest Twój osobisty stosunek do organizacji ekologicznych, takich jak na przykład Earth First czy Greenpeace?

P. W.: Są one bardzo ważne w szerokim spektrum różnych ruchów ekologicznych. My działamy nieco inaczej. Współpracując z rządem Ekwadoru, instytucjami międzynarodowymi jak UNESCO, nie możemy ich otwarcie krytykować. Taka współpraca przynosi jednak bardzo wymierne efekty, dzisiaj mamy bardzo dobre prawodawstwo dotyczące przyrody w Ekwadorze.

Jak oceniasz działalność ruchu ekologicznego w Irlandii?

P. W.: Jest on dosyć skromny, na przykład w porównaniu z Wielką Brytanią. Myślę, że wynika to z faktu, że w Wielkiej Brytanii ludzie od dawna żyją już w miastach, dawno stracili kontakt z dziką przyrodą.

Słuchając Twoich wypowiedzi można by dojść do wniosku, że jesteś głębokim ekologiem. Czy czujesz się nim?

P. W.: Głęboka ekologia to dla mnie nowe słowo. Dzisiaj już trochę rozumiem jego znaczenie, po naszych wcześniejszych rozmowach. Nie chcę być nazywany głębokim ekologiem. Dla mnie takie określenie brzmi trochę zarozumiale, nazywanie tak jednej z wielu żyjących na tej planecie istot, która akurat miała szczęście otrzymać dobrą edukację i warunki życiowe, aby być zdolnym do wypracowania sobie takiego sposobu myślenia. Mam pewne zastrzeżenia do terminu „głęboka ekologia”, ale nie nazwa jest ważna, tylko sama filozofia. Wiele myślałem o życiu i wypracowałem sobie pewien rodzaj filozofii, który może wyglądać jak głęboka ekologia, ale nie twierdzę, że mój sposób patrzenia na życie jest jedynym właściwym, Myślę, że podstawowym powodem, dla którego wierzę w ważność wszelkiego życia jest moje wykształcenie biologiczne/ekologiczne i mój nieustający podziw dla różnorodności życia. Im więcej się dowiaduję, tym bardziej jestem zdumiony, jak wszystkie rzeczy w cudowny sposób pasują do siebie, jak ewolucja wytwarza organizmy pasujące idealnie do środowiska. Nie ważne, czy badasz struktury subkomórkowe, komórki, osobniki czy ekosystemy, życie jest zdumiewające. To co powstało na tej planecie jest fantastyczne i nic nie jest takie same, nawet klony się różnią. Unikalność we wszystkim jest czymś fascynującym. Nie ma

I ostatnie osobiste pytanie, ale na pewno bardzo interesujące dla czytelników „Dzikiego Życia”. Co robisz dla dobra przyrody, naszej planety w swoim prywatnym codziennym życiu?

P. W.: Próbuję uczynić moje prywatne życie takim, aby sprzyjało przetrwaniu naszej planety i wszystkich gatunków. Nie zawsze mi się to udaje, ale staram się robić wszystko co najlepsze i na co mnie stać w danym okresie. Do pracy jeżdżę na rowerze. Mój samochód jest niewielki i bardzo ekonomiczny. W domu prowadzimy recykling, wykorzystujemy ponownie rzeczy i często wybór produktu w sklepie zależy od opakowania. Dla przykładu, kupujemy zawsze miód w szklanym opakowaniu z metalowym zamknięciem w miejsce plastikowych pojemników. Mamy w domu 5 pojemników na śmieci (na papier, szkło, puszki, odpadki organiczne i plastik) i tylko plastik łąduje na wysypisku. Staramy się też oszczędnie gospodarować energią: na przykład używamy żarówek energooszczędnych, pamiętamy o wszelkich uszczelnieniach drzwi i okien, postaraliśmy się o dobrą izolację całego domu. Ponadto często prowadzę zajęcia z różnymi grupami na temat życia dzikiej przyrody, potrzeby jej ochrony. Jak już wcześniej wspomniałem pracuję jako wiceprezydent Fundacji Karola Darwina całkowicie społecznie, pochłania mi to dużo czasu i odbywa się kosztem pracy naukowej i życia rodzinnego.

FUNDACJA KAROLA DARWINA I WYSPY GALAPAGOS

Fundacja Karola Darwina już od 30 lat prowadzi swoją bardzo ciekawą, niezwykle cenną, przynoszącą wymierne efekty działalność. Jest ona chyba słabo znana polskiemu czytelnikowi, stąd kilka słów o jej pracy, a poniżej wywiad z goszczącym w bieżącym roku w Polsce wicedyrektorem Fundacji. Fundacja Karola Darwina została założona w 1959 roku pod auspicjami UNESCO i Światowej Unii Ochrony Środowiska (IUCN). Głównym celem jej działalności jest ochrona unikalnego ekosystemu Wysp Galapagos, zabezpieczenie go przed negatywnym oddziaływaniem człowieka. Najważniejszym organem Fundacji jest Stacja Naukowa Karola Darwina mieszcząca się na Wyspach. Tworzy ją zespół około 80 naukowców, wykładowców, wolontariuszy, studentów i personel pomocniczy z całego świata. Fundacja posiada także biuro w Quito w celu utrzymywania na bieżąco kontaktu z rządem Ekwadoru oraz promocji ochrony Wysp Galapagos w samym Ekwadorze.

Czym zajmuje się Fundacja?

Fundacja prowadzi bardzo rozległe działania w Ekwadorze, na Wyspach, a także w wielu innych krajach, wszystkie służą zachowaniu unikalnej przyrody Wysp, których niezwykłą urodę docenił już Karol Darwin. Oto kilka form działalności jakie prowadzi Fundacja:

- badania naukowe służące ochronie morskiego i lądowego ekosystemu Galapagos,
- doradztwo naukowe dla kierownictwa Parku Narodowego Wysp Galapagos,
- edukacja środowiskowa służąca zachęcaniu ludzi do udziału w działaniach na rzecz ochrony Galapagos,
- pomoc techniczna administracji Ekwadoru w tworzeniu strategii, przepisów prawnych i planów ochrony Galapagos,
- szkolenie studentów z Ekwadoru i innych krajów zaangażowanych w działania na rzecz Galapagos,
- pomoc logistyczna dla naukowców z całego świata, odwiedzających Wyspy i prowadzących na nich badania.

„Wyspy Galapagos są nie tylko miejscem gdzie fantastyczny proces ewolucji znalazł swoje cudowne odzwierciedlenie z jego żółwiami, iguanami i ziębami. Jest to także miejsce, opowieści o sukcesie ludzi i nauki”

Jean Dorst, były prezydent Fundacji Karola Darwina
Najcenniejszy klejnot w koronie świata - z
dr. Padraigem Whelanem, w-dyrektorem
Fundacji Karola Darwina rozmawia Piotr
Skubała

Co robią naukowcy dla ochrony Wysp Galapagos?

Ekosystem Wysp Galapagos jest bardzo wrażliwy na zakłócenia. Podlega szybkim zmianom, głównie w wyniku inwazji obcych gatunków sprowadzonych celowo lub przypadkowo przez człowieka na Wyspy. Kozy, koty, psy, szczury i świny należą do najbardziej znanych intruzów. Jeszcze trudniejszą do kontroli jest obecność obcych gatunków roślin, owadów czy chorób. Morze, które otacza Wyspy, odgrywa zasadniczą rolę w funkcjonowaniu ekosystemu Galapagos. Z tych też powodów niezwykle ważną rolę w określeniu właściwych sposobów ochrony unikalnej morskiej i lądowej flory i fauny Galapagos odgrywają badania naukowe. Oto kilka przykładowych projektów naukowych realizowanych w ostatnim okresie.

Ochrona żółwi i iguany

Wiele lat prowadzonych pieczołowicie badań naukowych pozwoliły opracować wspaniale sprawdzający się w praktyce projekt hodowli, odżywiania i reintrodukcji galapagoskich żółwi i iguany. Naukowcy współpracują także ze służbą Parku w ochronie naturalnych siedlisk i zabezpieczeniu ich przed inwazją kóz, świń i innych obcych gatunków.

Ochrona zagrożonych ptaków

Galapagoska zięba, fregata, pingwin, kormoran i wiele innych gatunków to dzisiaj bardzo rzadkie endemiczne ptaki. Badacze Fundacji obserwują ich populacje, badają źródła zagrożeń dla nich i współpracują ze służbą Parku w ochronie miejsc gniazdowania i zabezpieczaniu ich przed szczurami i innymi drapieżnikami.

Ochrona zagrożonych gatunków roślin.

Członkowie Fundacji przeszukują Wyspy w celu znalezienia okazów rzadkich roślin, które przetrwały. Stanowiska te grodzi się, kontroluje oddziaływanie kóz, które zagrażają najbardziej roślinom. Z nasion tych roślin hoduje się kolejne okazy.

Kontrola introdukowanych roślin

Stacja Karola Darwina bada ekologię najbardziej inwazyjnego gatunku – drzewa chinowego w celu opracowania planu eliminacji tej rośliny. Ponadto członkowie stacji współpracują z pracownikami Parku w kontrolowaniu kilku innych agresywnych obcych roślin.

Kontrola introdukowanych owadów

Prowadzone są badania nad rodzimą endemiczną fauną owadów oraz metodami kontroli introdukowanych gatunków owadów, które atakują około 20 rodzimych gatunków roślin i wciąż szybko się rozprzestrzeniają.

„... grupa zoologów różnych narodowości uczestniczących w XV Międzynarodowym Kongresie Zoologicznym pragnie wnieść pod obrady sesji plenarnej pilną potrzebę ochrony fauny i flory Wysp Galapagos i z zadowoleniem wita projekt zainicjowany przez Międzynarodową Unię Ochrony Przyrody i Bogactw Naturalnych dotyczący założenia na Wyspach międzynarodowej stacji biologicznej, związanej z imieniem Darwina. Jej celem będą badania naukowe i pomoc władzom Ekwadoru w ochronie ekosystemu Galapagos. Ufamy, że każdy z obecnych członków Kongresu zaoferuje swoją pomoc dla jak najszybszej realizacji tego doniosłego projektu”

Fragment rezolucji przygotowanej przez Juliana Huxleya (pierwszy honorowy prezydent Fundacji Karola Darwina) i Dillona Ripleya (Prezydent Międzynarodowego Zarządu Ochrony Ptaków) na XV Międzynarodowy Kongres Zoologiczny w Londynie w 1958 roku.

W jaki sposób popularyzuje się wiedzę o Wyspach Galapagos?

**Najcenniejszy klejnot w koronie świata - z
dr. Padraigem Whelanem, w-dyrektorem
Fundacji Karola Darwina rozmawia Piotr
Skubała**

Stacja pracuje nad skupieniem wszystkich ludzi zamieszkujących Galapagos, młodzież i dorosłych, wokół projektu ochrony Wysp Galapagos. Oto kilka przykładów takich działań:

- realizacja programu edukacji środowiskowej dla dzieci i młodzieży szkolnej poprzez organizowanie klubów środowiskowych, centrów wiedzy o środowisku, zmiany w programie nauczania, opracowywanie materiałów szkoleniowych
- przygotowywanie programów telewizyjnych i radiowych, artykułów w prasie, zawodów; organizacja specjalnych świąt, jak na przykład Światowy Dzień Środowiska
- zachęcanie rybaków, organizatorów wycieczek do udziału w projekcie ochrony Rezerwatu Morskiego, również farmerów do kontroli roślin inwazyjnych
- finansowanie i wsparcie naukowe młodych ekwadorskich biologów i nauczycieli w wychowaniu następnego pokolenia kompetentnych i zaangażowanych działaczy w służbie środowiska

„Prawdopodobnie najbardziej fascynującą wyprawą w moim życiu była 4-dniowa wizyta na Wyspach Galapagos, które na zawsze będą się dla nas wiązały ze wspaniałą pracą Darwina. Wyspy to Mekka dla przyrodników i prawdziwy raj dla fotografów ptaków i zwierząt. Właśnie w tym miejscu z całą siłą ujawnia się problem ochrony przyrody”

HR.H. Książę Filip, Książę Edynburga, Patron Fundacji Karola Darwina

Kto kieruje Fundacją i z kim ona współpracuje?

Głównym ciałem określającym strategię pracy Fundacji jest Zgromadzenie Ogólne. Ważnym organem Fundacji kierującym codzienną pracą jest Rada Dyrektorów, skupiająca obok prezydenta, obecnie Miguel Cifuentes Arias z Kostaryki i sekretarza w osobie Dr Fernando Espinoza F. z Ekwadoru, trzech wicedyrektorów na Europę, Ekwador i Amerykę Północną. Dyrektorem na Europę jest Dr Pdraig Whelan z Uniwersytetu w Cork w Irlandii.

Głównym partnerem Fundacji Karola Darwina jest Służba Parku Narodowego Galapagos, rządowa agencja, która zarządza Parkiem Narodowym i od 1998 także Morskim Rezerwatem Galapagos. Fundacja pomogła stworzyć Służbę Parku Narodowego Galapagos w 1968 roku i przez te wszystkie lata współpraca Parku i Stacji Badawczej stała się modelowym przykładem na to, jak nauki środowiskowe i administracja powinny współpracować. Ochrona przyrody, Wysp Galapagos to nie tylko zadanie dla Parku i Stacji. Lokalni rybacy, organizatorzy wycieczek, szkoły, rolnicy, zarządy miast, Narodowy Instytut Galapagos, wszyscy którzy żyją i pracują na Galapagos mają ważną rolę do odegrania w ochronie flory i fauny Wysp. Współpraca Stacji z lokalnymi instytucjami i grupami wciąż ulega poszerzaniu.

Piotr Skubała

Jeżeli ty, bądź twoja organizacja chciałaby wspomóc finansowo działalność Fundacji Karola Darwina, chcesz dowiedzieć się czegoś więcej o Fundacji lub dołączyć do „Przyjaciół Galapagos” (sieć organizacji w całym świecie wspierających działalność Fundacji) możesz napisać na poniższy adres lub uzyskać informacje w Internecie.

CDF Secretary General Office Casilla 17-01-3891

Quito, Ecuador.

E-mail: [cds@fcdarwin.org.ec](mailto:cdrs@fcdarwin.org.ec), www.galapagos.org